

วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ ประเภทเครื่องตี (กลอง) และเครื่องสายในรัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (เมืองตองยี)*

received 7 DEC 2018 revised 18 MAR 2019 accepted 23 JUL 2018

ขำคม พรประสิทธิ์

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาดุริยางคศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้เก็บข้อมูลภาคสนาม ณ จังหวัดตองยี รัฐชาน เมียนมา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประสมวง กลวิธีการบรรเลงและรูปแบบทำนองของกลองกันยาว กลองมองเซิงและตอยอฮอร์น ผลการศึกษาพบว่า การประสมวงกลองกันยาวประกอบด้วยกลองกันยาว ฉาบขนาดกลางและมอง กลองมีหลายขนาด มองมีจำนวน 5 - 7 ใบ เสียงมองแต่ละใบมักห่างกันคู่ 5 กลวิธีการตีกลองกับการพ้องนغمมีความหลากหลาย ถ้าตีประกอบการพ้องโน้ตปรากฏการตีเพื่อให้สัญญาณนักแสดง กลองกันยาวทำนองธรรมปรากฏ 4 ลักษณะ และการตีเพื่อการแห่ไม่มีข้อกำหนดตายตัว กลองมองเซิงพบศิลปินที่ตีได้ 1 ทำนอง การประสมวงประกอบด้วยกลองมองเซิง ฉาบใหญ่และมอง ทำนองกลองตีสลับมือซ้ายขวาเท่านั้น เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายที่พบคือ “ตอยอฮอร์น” ประสมวงในวงดนตรีที่เรียกว่า “จ๊าดไต” เป็นทั้งการสืบลอกกับทำนองร้องและบรรเลงรวมวง กลวิธีการสื ได้แก่ การสืเสียงตรง การสืข่มสาย การพรมนิ้ว การสืเสียงไหล การสืสามเสียงและการสืเสียงสั้น ลักษณะทำนองที่โดดเด่นมี 4 ลักษณะคือ การผสมผสานทำนองเป็นชุดระหว่างทำนองห่าง ๆ กับถี่ ๆ ทำนองที่มีการแกมท่าย ทำนองเดียวกันแต่เปลี่ยนเสียงสลับบรรเลงและทำนองที่มีลักษณะสำเนียงฝรั่ง

คำสำคัญ: กลองกันยาว, กลองมองเซิง, ตอยอฮอร์น, จังหวัดตองยี, รัฐชาน

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ ประเภทกลองกันยาว กลองมองเซิงและเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายในรัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (เมืองตองยี)” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2016 ดำเนินการวิจัยแล้วเสร็จปี 2017

Tai Yai Musical Performative Culture of Percussive Instruments (Drum), and Stringed Instruments in Shan State of the Republic of the Union of Myanmar (Taunggyi Province).

received 7 DEC 2018 revised 18 MAR 2019 accepted 23 JUL 2018

Kumkom Pornprasit, D. Litt

Associate Professor of Music Department,
Faculty of Fine and Applied Arts,
Chulalongkorn University, Bangkok

Abstract

This research is based on a fieldwork carried out in Taunggyi province in Shan state of Myanmar. It aims to study the principles of ensembles, musical practices, and performance methods as well as melodic patterns of klong kon yao (a conical long drum), klong mong seong (a two-headed barrel drum), and tor yor horn (a fiddle). The research findings show a klong kon yao ensemble combining a klong kon yao with different sizes of cymbals and 5-7 small and flat gongs. The tunes made by each mong (flat gong) is an interval fifth apart. Drum patterns accompany a bird dance (fon nok) are varied giving signals to dancers. There are four syllabic calling used in thamnongtham melodies which are performed in a procession. In regard to klong mong seong, only one musician who could play this drum was found. The klong mong seong ensemble consists of klong mong seong large cymbals and mong. Drum patterns are an alteration of left and right hand beating on the strong beats. The research findings also show that a fiddle ensemble is called a jad thai ensemble. Tor yor horn can be played both as an accompaniment to a singing performance and in an ensemble. Its playing techniques include vibrato, non-embellishment, fingering, trilling, gliding, three-note coupling and short phrases. Four distinctive characteristics of melodic phrases include the followings: (1) combination of long and short melodic phrases; (2) a sentence with additional ending; (3) transposition of melodic phrases; and (4) melodies with European musical accents.

Keywords: Klong Kon Yao, Klong Mon Soeng, Tor Yor Horn, Taunggyi Province, Shan State

บทนำ

จังหวัดตองยี (Taunggyi) เป็นเมืองหลวงของรัฐชาน (คำว่า รัฐชาน สะกดตามราชบัณฑิตยสถาน) ตั้งอยู่บนพื้นที่สูง ลักษณะทางกายภาพเป็นดอยใหญ่ บ้านเรือนของผู้คนจะตั้งอยู่บนภูเขา อัครนิ มุลเมฆ กล่าวถึงภูมิศาสตร์ของรัฐชานว่าเป็นพื้นที่บนที่ราบสูง อุดมไปด้วยพื้นที่ที่เป็นดอยสูงมียอดเขามากมาย ทิศเหนือติดต่อกับรัฐคะฉิ่น ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดกับมณฑลยูนนานของสาธารณรัฐประชาชนจีน ทิศตะวันออกติดกับประเทศลาว ทิศตะวันออกเฉียงใต้ติดกับไทย ทิศใต้ติดกับรัฐคะยาหรือคะเรนนี ส่วนทิศตะวันตกติดกับมณฑลเลยและเขตปกครองสกายของพม่า (Mulmek 2005, 140-141) ด้วยภูมิประเทศส่วนใหญ่ของรัฐชานเป็นดอยสูง จึงเป็นที่มาของชื่อเมือง คำว่า ตองยี (หรือตองจี) เป็นภาษาพม่า นิพพัทธ์พร เพ็งแก้ว อธิบายไว้ในหนังสือ ก่อนตะวันฉาย “ฉาน” สรุปได้ว่า “ตอง” แปลว่า ดอย “ยี” แปลว่า ใหญ่ เพราะเมืองนี้อยู่บนดอยใหญ่นั้นเอง (Pengkaew 2007, 102, 120)

ผู้คนในจังหวัดตองยีแม้ว่าจะประกอบด้วยกันหลากหลายเชื้อชาติ แต่คนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่กันเป็นหลักได้แก่ชาวไทใหญ่ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในรัฐชานมาช้านานก่อนที่จะไปอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศอาณานิคม และได้รับอิสรภาพโดยอยู่ภายใต้การปกครองของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับชาวไทใหญ่ทั้งในจังหวัดตองยีและพื้นที่อื่น ๆ ในรัฐชานเป็นพุทธศาสนิกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอย่างมั่นคง โดยเฉพาะเรื่องของการทำบุญและยังคงการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมเอาไว้ แม้ว่าคนในจังหวัดตองยีจะเน้นเรื่องของการทำการค้า ธุรกิจต่างๆ เรื่องของวัฒนธรรมประเพณีจะไม่หนักแน่นมั่นคงเท่ากับรัฐชานทางตอนเหนือได้แก่เมืองสีป่อ เมืองจ๊อกแม เป็นต้น สำหรับเครื่องดนตรี กลองกันยาวซึ่งถือเป็นกลองศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทใหญ่ยังคงปรากฏในเมืองตองยี เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในงานบุญประเพณีและนำมาเป็นสัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรมในเมืองตองยีอยู่เป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 1 บ้านเรือนบนดอยใหญ่ในจังหวัดตองยี บันทึกภาพ ณ วัดผ่วยพวงปูวิน (© Kumkom Pornprasit 15/03/2016)

ภาพที่ 2 สภาพถนนหนทางกลางเมือง (© Kumkom Pornprasit 12/03/2016)

ภาพที่ 3 ศาสนสถานวัดจุฬามณี (© Kumkom Pornprasit 10/03/2016)

สำหรับเครื่องดนตรีโดยเฉพาะเครื่องหนังที่ปรากฏอยู่ทุก ๆ พื้นที่ที่มีชาวไทยใหญ่อาศัยอยู่และในจังหวัดตองยี ได้แก่ กลองกันยาว กลองมอเซิง และยังปรากฏเครื่องดนตรีในวงจาดไตไม่ว่าจะเป็นเครื่องดำเนินทำนองประเภทเครื่องตี ได้แก่ ปัตตะยา มอแคง หรือเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนังได้แก่กลองชุดที่เรียกว่า เช่าลงปัด และเครื่องกำกับจังหวะได้แก่ จีฮอกแสง นอกจากนี้ยังมีการนำเครื่องสีได้แก่ ตอยยอฮอร์นมาประสมวงในวงดนตรีจาดไตด้วย โดยตอยยอฮอร์นทำนองหน้าที่สืบทอดกับการขับร้องที่เรียกว่า ฮ้องความ หรือร้องความ หรือร้องความ และสืบทอดกับการบรรเลงวงดนตรีจาดไต สำหรับกลองกันยาว ยังปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตของชาวไทยใหญ่ในจังหวัดตองยี แม้แต่อำเภอย่องห่วยที่เป็นพื้นที่สำคัญด้วยมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกในจังหวัดตองยีและมีคนไทยใหญ่เป็นส่วนใหญ่แต่พูดภาษาไทยใหญ่ไม่ค่อยได้แล้ว ดังที่ครูต้าส่วยกล่าวว่า “สมัยก่อนคนที่นี่ใช้ภาษาไทยใหญ่ ปัจจุบันพูดไม่ค่อยได้ แต่ถือว่าเป็นคนไทยใหญ่ เพราะพ่อแม่เป็นคนไทยใหญ่ กลองกันยาวก็มีที่บ้าน” (Tasui, interview by author, Taunggyi, March 14, 2016) การตีกลองกันยาวปรากฏในอำเภอย่องห่วยอยู่เป็นจำนวนมาก จากความเป็นมาข้างต้น แม้ว่าชาวไทยใหญ่ในพื้นที่จะพูดภาษาไทยใหญ่เกือบไม่ได้แล้ว แต่ยังคง

ภาพที่ 4 การตีกลองกันยาวในขบวนแห่สาละงอน ณ อำเภอย่องห่วย (© Kumkom Pornprasit 16/03/2016)

ภาพที่ 5 การตีมอแบบแขวนแยกลูกบนคานในขบวนแห่สาละงอน ณ อำเภอย่องห่วย (© Kumkom Pornprasit 16/03/2016)

ภาพที่ 6 การตีมองชุด 5 ใบ หามหน้าหลังในขบวนแห่สาละงอน ณ อำเภอย่องห่วย (© Kumkom Pornprasit 16/03/2016)

ภาพที่ 7 การฟ้อนดาบในขบวนแห่สาละงอน ณ อำเภอย่องห่วย (© Kumkom Pornprasit 16/03/2016)

เครื่องดนตรีไทใหญ่คือ กลองกันยาว ใช้ตีในงานแห่บวชสาละงอนอยู่ อัครนิ มุลเมฆ กล่าวในแนวทางเดียวกันว่า “ผู้คนส่วนใหญ่กว่า 90 % ในรัฐฉานนับถือพุทธศาสนา ที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์ ฮินดู อิสลาม และการนับถือผีสาละงอนที่เป็นความเชื่อดั้งเดิม” (Mulmek 2005, 147) การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาดนตรีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในเมืองตองยี โดยจะเป็นการศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้อง เน้นเฉพาะเรื่องของกลองกันยาว กลองมองเชิงและเครื่องสีได้แก่ ตอยยอฮอร์น เพื่อเป็นการศึกษาการประสมวง กลวิธีการบรรเลง ทำนองกลองและทำนองเพลง เพื่อหาลักษณะเฉพาะของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้น ทำให้เกิดความเชื่อมโยงวัฒนธรรมการบรรเลงของชาวไทใหญ่ในรัฐฉาน โดยเฉพาะที่จังหวัดตองยี แสดงให้เห็นถึงดนตรีชนิดเดียวกันที่มีการหลงไหลเข้ามาในประเทศไทยให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเป็นฐานข้อมูลทางการศึกษาด้านวัฒนธรรมดนตรีให้ปรากฏอย่างกว้างขวางอีกประการด้วย ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางวัฒนธรรมดนตรีไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการประสมวง กลวิธีการบรรเลง ทำนอง ของเครื่องดนตรี 3 ชิ้นได้แก่ กลองกันยาว กลองมองเชิง และตอยยอฮอร์น พื้นที่วิจัยคือเขตศูนย์กลางของเมืองตองยีและอำเภอย่องห่วย ศึกษาเกี่ยวกับศิลปินที่มีชื่อเสียง ช่างทำเครื่องดนตรีและนักดนตรีจากคณะจาดไตที่สำคัญอย่างน้อย 1 คณะ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จำคม พรประสิทธิ์ (2005) งานวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทยภาคเหนือ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการบรรเลงด้านต่างๆ ที่ปรากฏ ณ พื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ผลการวิจัยได้แบ่งวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีประจำถิ่นในภาคเหนือออกเป็น 5 ประเภทใหญ่ ได้แก่ วัฒนธรรมการขับซอ ประกอบด้วยซอเชียงใหม่และซอล่องน่าน การบรรเลงวงเครื่องสายล้านนาและการตีพิณเปี้ยะ การบรรเลงกลองล้านนา การบรรเลงวง

ปีพาทย์พื้นเมืองหรือวงปี่ดและวัฒนธรรมการบรรเลงวงดนตรีที่ประจำอยู่ ณ จังหวัดต่างๆ โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีปรากฏกลองกันยาว งานวิจัยนี้มีปรากฏกลองกันยาวในพื้นที่ มีความเกี่ยวข้องเรื่องวิธีการบรรเลงและโอกาสที่ใช้บรรเลง

ข้าคม พรประสิทธิ์ (2010) งานวิจัยเรื่องกลองกันยาว ระเบียบวิธีการบรรเลงและการประสมวง วัดอุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับกลองกันยาวโดยเฉพาะการเรียกชื่อ ระเบียบวิธีการบรรเลง การประสมวง ความสัมพันธ์ระหว่างการตีกลองกันยาวประกอบการฟ้อนนกกิ่งกะหล่ำ การฟ้อนดาบ การฟ้อนมือ การฟ้อนโต การตีในขบวนแห่ และเพื่อศึกษาแนวโน้มการบรรเลงกลองกันยาวด้านการบรรเลงที่จะดำรงอยู่กับสังคมวัฒนธรรมในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า การเรียกชื่อกลองกันยาวว่า “กลองปูเจ” ปรากฏในจังหวัดเชียงใหม่ ไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นการเรียกชื่อกลองตามคนที่นำมาสืบทอดในพื้นที่หรือไม่ การประสมวงประกอบด้วยกลองกันยาว ฉาบใหญ่และมอ (โหม่ง) ที่จำนวนแตกต่างกันและเสียงมอ ที่มีความหลากหลาย กลองกันยาวมีบทบาทกับการฟ้อนนกกิ่งกะหล่ำ การฟ้อนโต การฟ้อนดาบและฟ้อนมือ แนวโน้มการคงอยู่ของกลองกันยาวแม้ว่าจะมีแนวโน้มมีผู้น้อยลงเนื่องด้วยความเจริญทางเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทกับวิถีชีวิตชุมชน ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาและหน่วยงานวัฒนธรรม ช่วยกันทำการอนุรักษ์และพยายามสืบทอดต่อเยาวชนอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยนี้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของวิธีการตีกลองกันยาวในงานบุญและตีกับการแสดงประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นฐานในการศึกษาข้อมูลจังหวัดตองยีได้ลึกซึ้งขึ้น

ข้าคม พรประสิทธิ์ (2011) งานวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน วัดอุประสงค์ เพื่อศึกษาการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ที่ปรากฏในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและรวบรวมทำนองเพลง ผลการวิจัยพบว่าการตีกลองกันยาวกับการฟ้อนมือปรากฏกระสวนทำนอง 16 รูปแบบจำแนกได้ 2 กลุ่ม การตีกลองกันยาวกับการฟ้อนดาบปรากฏกระสวนทำนอง 22 รูปแบบกลองมอเชิงกับการฟ้อนมีพยางค์เสียงถี่ มีการรวบรวมทำนองให้ถี่เฉพาะช่วงท้ายของกลุ่มทำนองและการตีลักจังหะ การตีกลองมอเชิงในการแห่พบ 4 ลักษณะสำคัญ การบรรเลงดนตรีจำดไตพบการใช้เสียงครบ 7 เสียง ไม่มีการแปรทำนอง ปรากฏเสียงลูกตกส่วนใหญ่เป็นเสียงโด พบลักษณะการซ้ำทำนอง มีทั้งการเว้นและการเพิ่มพยางค์เสียงคละกัน มีทำนองลักจังหะ ทำนองถามตอบ การสับัดเข้าไปในทำนองเพลง การใช้เสียงคู่ 4 และคู่ 5 รวมดำเนินทำนอง เพลงสำนวนเดียวกันมีการเปลี่ยนระดับเสียง ทำนองยีนเสียงคล้ายลูกโยนและทำนองคล้ายสำเนียงฝรั่ง การตีมองกาปรากฏทำนองสำคัญ 3 ลายคือลายกันยาว ลายมอเชิงและลายนกหมาบูก งานวิจัยนี้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องวิธีการตีกลองกันยาว กลองมอเชิง และการบรรเลงดนตรีจำดไต เป็นข้อมูลที่จะนำไปต่อยอดศึกษาข้อมูลในจังหวัดตองยีต่อไป

ข้าคม พรประสิทธิ์ (2012) งานวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ จังหวัดเชียงใหม่ วัดอุประสงค์ เพื่อศึกษาการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ที่ปรากฏในจังหวัดเชียงใหม่และรวบรวมทำนองเพลง ผลการวิจัยพบการอ่านธรรมชาติการเห็ดความ (ร้องกวม) การตีกลองกันยาว การตีกลองมอเชิง การเป่าปี่น้ำเต้า การตีตีตม การตีตีฉาบ และการบรรเลงวงดนตรีที่เรียกว่าดนตรีจำดไต และยังพบว่าจังหวัดเชียงใหม่มีการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ที่มีความเข้มแข็งมากที่สุดจังหวัดหนึ่งในประเทศไทย งานวิจัยนี้มีความเกี่ยวข้องกับทั้งเรื่องวิธีการบรรเลงและทำนองกลองกันยาว กลองมอเชิงและดนตรีจำดไต นอกจากนี้ยังมีศิลปินไทใหญ่ที่มีชื่อเสียงพำนักอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ด้วยการศึกษาวิจัยจังหวัดตองยีจึงสามารถนำผลงานวิจัยนี้มาต่อยอดได้เป็นอย่างดี

ข้าคม พรประสิทธิ์ (2014) งานวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ จังหวัดเชียงราย วัดอุประสงค์เพื่อศึกษาการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ที่ปรากฏในจังหวัดเชียงรายและรวบรวมทำนองเพลง ผลการวิจัยพบการตีกลองกันยาว การตีกลองมองเซิงและการบรรเลงดนตรีจำไต การตีกลองกันยาวในจังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่เดียวที่พบการพ่อนนกร่วมกับการพ่อนโตและจบการบรรเลงด้วยการตีเปิดเสียง หรือ “เสียงเป้ง” เกือบทั้งพื้นที่ การตีกลองกันยาวประกอบการพ่อนนกรู้กันขึ้นต้นด้วยการตีพยางค์เสียงถี่ รูปแบบทำนองปรากฏ 5 รูปแบบ พบการใช้ทำนองกลองที่ไม่ซับซ้อน ไม่หลากหลาย ไม่พบการตัดทอนกระสวนทำนองกลอง การตีกลองกันยาวประกอบการพ่อนโตจะเน้นการติดเสียงและตีไปตามการขยับตัวของนักแสดง การตีกลองกันยาวประกอบการพ่อนดาบและพ่อนมือปรากฏการทอนทำนองกลอง การตีกลองกันยาวประกอบการแห่สามารถตีได้หลากหลายรูปแบบ การตีกลองมองเซิงประกอบการพ่อนปรากฏทั้งการนำกลอง ฉาบ และมอง (หรือโหม่ง) มาร่วมกันบรรเลงเป็นจังหวะพ่อนและการนำฉาบและมองตีร่วมกันเป็นทำนองดังกล่าว วงดนตรีจำไตประกอบด้วย ปาตยา กลองสั้น และซอก บรรเลงประกอบการแสดงเรื่องราวที่ทำหน้าที่สอนเยาวชนและคนในสังคมไทใหญ่ให้เป็นคนดี ทำนองจำไตปรากฏ 3 รูปแบบ งานวิจัยนี้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องวิธีการตีกลองกันยาว และการบรรเลงดนตรีจำไต เป็นข้อมูลที่จะนำไปศึกษาต่อยอดข้อมูลในจังหวัดตองยีต่อไป

ข้าคม พรประสิทธิ์ (2015) งานวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ ประเภทกลองกันยาว กลองมองเซิง และเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายในรัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (เมืองสีป่อ) วัดอุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการบรรเลง ทำนองกลองและทำนองเพลง การตีกลองกันยาว การขึ้นต้นส่วนใหญ่เริ่มด้วยมองแล้วตีกลองกันยาวและฉาบใหญ่ตามเข้ามา ทำนองกลองกันยาวมีความแตกต่างตามการนำไปใช้ กลองมองเซิง จากการศึกษาไม่พบการตีกลองชนิดนี้ในพื้นที่เมืองสีป่อ ตอยฮอร์น เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย วิธีการบรรเลงปรากฏการสีเสียงตรง การสีข่มนี้้ว การสีเลื่อนไหลนี้้วหรือการสีรูตนี้้ว การสีขี้นี้้วและการสีพรมนี้้วไปพร้อมกับการสะบัดนี้้ว 3 พยางค์ ทำนองเพลงของตอยฮอร์นพบว่ามีการใช้เสียงครบ 7 เสียง ตอยฮอร์นทำหน้าที่สีคลอร้อง สิริบสลับกับร้องและสีบรรเลงรวมวง รูปแบบทำนองพบทำนองหลักจังหวะ ทำนองตรงจังหวะ ทำนองสิริบร้องมักยึดเพียงโครงสร้างเพลงไม่ตกแต่งทำนองและจะสีทำนองห่างหรือจาวๆกว่าทำนองร้อง นอกจากนี้ทำนองรับมักมีการแถมท้ายอีก 2 ห้องโน้ตเพลงเพื่อเป็นการย้ำเสียงลูกตกอีกครั้งหนึ่งเกือบทุกวรรคทำนอง ทำนองรับของตอยฮอร์นยังมีการ “ตัดหัวแถมท้าย” กล่าวคือไม่ย้ำทำนองร้องส่วนต้นและมีการเพิ่มทำนองท้ายวรรคเข้าไป งานวิจัยนี้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของวิธีการบรรเลงและทำนองกลองกันยาว การสืบค้นข้อมูลกลองมองเซิงในงานบุญต่าง ๆ และการบรรเลงดนตรีจำไตในงานบุญงานประเพณี นำข้อมูลมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อต่อยอดต่อไป

ภัทระ คมขำ (2015) บทความเรื่อง วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ประเภทเครื่องตีและเครื่องเป่าในรัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (เมืองสีป่อ) วารสารสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เนื้อหาประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีได้แก่มองแว้ง ปาตยา และกลองชุดในวงจำไต ที่เรียกว่า เช่าลงปัด เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าไม่ปรากฏในเมืองสีป่อ มองแว้ง เป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะคล้ายกับฆ้องวงของไทยแต่วางเรียงเป็นแผง บรรเลงด้วยการตีสลับมือซ้ายขวาและตีพร้อมกัน 2 มือ ทำหน้าที่เป็นเครื่องดนตรีดำเนินทำนอง ปาตยา ลักษณะทางกายภาพคล้ายกับระนาดเอกเหล็กของไทย วิธีการตีมีรูปแบบเดียวกับมองแว้ง

วงจ๊าดไตบรรเลงประกอบการแสดงลิเกจ๊าดไตปรากฏในงานปอยหรืองานบุญ คณะลิเกจ๊าดไตที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในเมืองสืปอมี 2 คณะคือ คณะอ้ายหอมจอมปิ่นและคณะหมอกก่อนไต บทความนี้มีความเกี่ยวข้องโดยอธิบายลักษณะทางกายภาพ เสียง และทำนองเครื่องดนตรีชิ้นต่าง ๆ ที่นำมาประสมวงในการบรรเลงดนตรีจ๊าดไต โดยตอยอฮอรัน เครื่องสายของไทยใหญ่เป็นเครื่องดนตรีที่เข้าไปร่วมการบรรเลงในวงนี้ด้วย จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญในการพิจารณาทำนองตอยอฮอรันต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยนำเสนอลักษณะข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การค้นคว้าข้อมูลเอกสารจากห้องสมุดต่าง ๆ ในประเทศไทย และห้องสมุดในจังหวัดตองยีได้แก่ Cultural Museum, Department of Archaeology and National Museum, Ministry of Culture จังหวัดตองยี และ District Public Library ของจังหวัดตองยี การสัมภาษณ์ศิลปิน เก็บข้อมูลภาคสนามจากศิลปินที่มีชื่อเสียงจำนวน 7 ท่าน วิธีการคัดเลือกได้ทำการประสานงานศิลปินในพื้นที่เพื่อแสวงหาผู้ที่เป็นศิลปินและครูผู้สอน ผู้นำทางวัฒนธรรมดนตรี รวมถึงมีความสามารถด้านช่างเครื่องดนตรี ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการผสมผสานไม่เป็นทางการ มีการนัดหมายล่วงหน้าอย่างชัดเจน มีการแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ กำหนดสถานที่ แต่ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เป็นกันเอง การเดินทางเก็บข้อมูลภาคสนามในระยะเวลา 15 วัน หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดทำการวิเคราะห์โดยเทียบกับหลักการวิเคราะห์ทำนองเพลงทางดุริยางคศิลป์ไทย แล้วนำข้อมูลมาทำการพรรณนาวิเคราะห์สรุปเป็นผลการวิจัยตามลักษณะดนตรีไทยใหญ่ที่ปรากฏ

ผลการวิจัย

การประสมวงกลองกันยาว กลวิธีการบรรเลงและทำนองกลอง

การประสมวงกลองกันยาวประกอบด้วย กลองกันยาว 1 ใบ ฉาบ และมอญ (ดนตรีไทยคือโหม่ง) โดยในจังหวัดตองยีปรากฏทั้งการถือมอญคนละ 1 ใบแล้วตีพร้อมกันหลาย ๆ คน ปรากฏ ณ บ้านครูทุนจิง ปัจจุบันอายุ 53 ปี อยู่บ้านเลขที่ 0ม (ศูนย์ ม.ม้า) 52 หมู่ 6 ปือกป่าไม้ จังหวัดตองยี เป็นนักดนตรีด้านกลองกันยาว และมีความสามารถในการสร้างกลองกันยาวแล้วนำแขวนบนราวไม้เพื่อตี การแขวนตีบนราวไม้ปรากฏที่บ้านครูเคอเหลียว ด้วย ปัจจุบันอายุ 52 ปี อยู่บ้านเลขที่ 58 ปือกจองจิจู้ บ้านป่าไม้ จังหวัดตองยี เป็นนักดนตรีกลองกันยาว ช่างทำกลองกันยาวจำหน่ายและเป็นครูสอนพ็อนรำไทใหญ่ด้วยเช่นกัน โดยเรื่องของการประสมวงกลองกันยาวนั้น จะมีกลองกันยาว 1 ใบ ในพื้นที่เมืองตองยีเป็นพื้นที่แรกที่มีการแขวนกลองไว้บนราวไม้แล้วตี โดยพื้นที่อื่นจะแขวนเชือกแล้วตี ส่วนมอญที่ถือคนละ 1 ใบแล้วตีเป็นแบบโบราณ ด้วยการเล่นดนตรีจะไปพบกันในงานบุญพบกันก็คนก็จะบรรเลงไปตามจำนวนนั้น แต่ปัจจุบันมีการนำมอญมาแขวนบนราวไม้แล้วตีคนเดียวเป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 8 มอง 5 ใบและฉาบใหญ่บ้านครูทุนจิ่ง ภาพที่ 9 การประสมวงกลองกันยาวโดยครูทุนจิ่งตีกอง
(© Kumkom Pornprasit 11/03/2016)

ภาพที่ 10 การประสมวงกลองกันยาว สาธิตโดยจายมนคำอ่องบุตรชายคนโตครูเคอเหลียวตีกองกันยาว
ภาพที่ 11 ครูเคอเหลียวสาธิตทำตีกองกันยาวโดยปลายลำโพงยกขึ้นกลางอากาศ
(© Kumkom Pornprasit 12/03/2016)

จากการศึกษากระสวนกลองกันยาวได้บันทึกเสียงกลองโดยกำหนดตามเสียงที่ปรากฏ เนื่องจากศิลปินชาวไทใหญ่ไม่มีการกำหนดภาษาทางดนตรีสำหรับกลองกันยาวไว้ ผู้เขียนจึงได้กำหนดการเรียกเสียงตามเสียงที่ได้ยินเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงได้ดังนี้

เสียงปุง หมายถึง เสียงลงสัน หรือการกำมือขวาแล้วนำสันมือตีกองกลางหน้ากลอง ครูทุนจิ่งอธิบายการตีแบบนี้ว่า “เสียงทุบ” ซึ่งเป็นการกำหนดเสียงตามลักษณะมือที่มีอาการกำมือทุบลงบนหน้ากลอง (Tunjing 2016, interview)

เสียงเป้ง หมายถึง การใช้อุ้งมือขวาตีลงกลางหน้ากลอง แล้วยกมือขึ้นกลางอากาศทันทีโดยเป็นการตีเสียงดัง ครูทุนจึงอธิบายการตีแบบนี้ว่า “เสียงตบ” ซึ่งเป็นการกำหนดเสียงตามลักษณะมือที่ตีลงบนหน้ากลองแล้วเปิดมือขึ้น (Tunjing 2016, interview) สำหรับครูสำอาง จางยอตอบิบายว่า เสียงนี้เรียกว่า “เสียงเปิด” (Jangyod 2016, interview) ซึ่งเป็นการอธิบายตามลักษณะอาการตีด้วยมือเช่นเดียวกัน

เสียงปั๊ หมายถึง การตีโดยใช้ปลายนิ้วมือขวาตีลงกลางหน้ากลองให้มีเสียงเบา ตีสลับมือซ้ายมือขวา มักจะตีสลับกันแล้วจบด้วยเสียงทุบ หรือเสียงปุง (กำมือทุบลงหน้ากลองแล้วยกมือขึ้น เป็นเสียง /-เป้ง/ทึง/ -เป้ง/ทึง/ ครูสำอาง จางยอตอบิบายว่า “เสียงนี้บางครั้งเรียกว่า เสียงขาด” (Jangyod 2016, interview)

เสียงกะ หมายถึง การใช้มือซ้ายประคองขอบกลองด้านบน แล้วกดปลายนิ้วตีลงใกล้ ๆ ขอบกลอง เสียงไม่ดังนัก

สำหรับการนำทำนองกลองกันยาวไปตีประกอบการแสดงปรากฏการตีกลองกันยาวประกอบการฟ้อนนก การฟ้อนโต ในจังหวัดตองยีปรากฏศิลปินที่ดีทำนองกลองกันยาวที่เรียกว่า “ทำนองธรรม” นอกจากนี้ยังมีการตีในขบวนแห่ในงานบุญงานประเพณีต่างๆ

ทำนองกลองกันยาวปรากฏหลากหลายตามการนำไปใช้ ได้แก่ การตีประกอบการฟ้อนนก การฟ้อนโต การตีกลองทำนองอ่านธรรม ลักษณะการตีกลองกันยาวกับการฟ้อนนกของครูเคอเหลียวจะเน้นการตีเสียงเป้ง ลักษณะทำนองกลองมีความเป็นระเบียบ ลงตัว กล่าวคือ ไม่มีลักษณะล็กจังหวะ และจะมีกระสวนเป็นคู่ๆ หรือซ้ำทำนองเดิมๆ สำหรับครูทุนจึง มีการตีทำนองกลองที่หลากหลายมากกว่า โดยมีทำนองที่แตกต่างออกไปจากครูเคอเหลียวจำนวนมาก การตีฉาบของศิลปินท่านต่าง ๆ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

การตีกลองกันยาวกับการฟ้อนโต ครูทุนจึงมีการตีกลองกันยาว เน้นย้ำจังหวะด้วยการตีเสียงเป้ง เน้นเสียงหนักแน่น สำหรับครูเคอเหลียวกำหนดเสียงกลองมีทั้งเสียงหนักและเบา เน้นการตีเสียง ปุง สำหรับจังหวะฉาบใหญ่ของครูทั้ง 2 ท่านเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ครูเคอเหลียวสามารถตีกลองกันยาวเป็นคำสั่งให้โตทำท่าทางต่างๆ ได้ โดยหากนักแสดงสามารถฟังเสียงกลองกันยาวได้แล้ว ก็จะสามารถทำท่าทางได้ถูกต้องและนักแสดง 2 คนสามารถแสดงได้อย่างพร้อมเพรียงกัน

การตีกลองกันยาวสำหรับทำนองธรรม ปรากฏว่าทำนองกลองไม่มีความซับซ้อน ปรากฏ 2 ลักษณะ ลักษณะแรก หากเป็นการตีไม่พร้อมกับการสวด จะมีการตี 2 ชุดทำนองเท่านั้น ได้แก่ “กะปุง” และ “กะเป้ง” หากเป็นการตีพร้อมกับการสวด จะมี 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรก การตีเสียง “กะปั๊” ลักษณะที่สอง เป็นการตีเสียง “กะเป้ง” ในลักษณะถี่ขึ้น 1 เท่าตัว

การตีกลองกันยาวกับการแห่ในงานบุญนั้นมีการใช้กลวิธีในการตีกลองที่หลากหลายรูปแบบเพื่อเป็นการแสดงลีลาการเล่นจังหวะของทำนองกลองสอดคล้องไปกับโหม่งและฉาบใหญ่

ตัวอย่างทำนองกลองกันยาวตีประกอบการฟ้อนนก 16 กระสวนจังหวะ

กระสวนที่ 1

กลองกันยาว	- - กะเป้ง	- - กะเป้ง	- - กะเป้ง	- - กะเป้ง
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

กระสวนที่ 2

กลองกันยาว	- เป้ง - เป้ง	- เป้ง - เป้ง	- เป้ง - เป้ง	- เป้ง - เป้ง
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

กระสวนที่ 3

กลองกันยาว	- - เป้งเป้ง	- เป้ง - เป้ง	- - กะปู้บ	- กะ - เป้ง
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

กระสวนที่ 4

กลองกันยาว	- - - -	- ปุง - ปุง	- ปู้บ - ปุง	- กะ - ปู้บ
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

กระสวนที่ 5

กลองกันยาว	- ปุง - ปู้บ	- ปู้บ - ปุง	- ปุง - ปู้บ	- ปู้บ - ปุง
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

กระสวนที่ 6

กลองกันยาว	กะ ปุง กะ ปุง	กะ ปุง กะ ปุง	กะ ปุง กะ ปุง	กะ ปุง กะ ปุง
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

กระสวนที่ 7

กลองกันยาว	- - - -	- - กะ เป้ง	- - เป้งเป้ง	- เป้ง - เป้ง
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

กระสวนที่ 8

กลองกันยาว	- - - -	- - - เป้ง	- - - กะ	- เป้ง - กะ
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

กระสวนที่ 9

กลองกันยาว	-- ปุง กะ	- ปุง - เป้ง	- ปุง - กะ	- เป้ง - กะ
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 10

กลองกันยาว	--- ปู๊ป	- กะ - เป้ง	--- ปู๊ป	- กะ - เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 11

กลองกันยาว	-- เป้งเป้ง	- เป้ง - เป้ง	-- เป้งเป้ง	- เป้ง - เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 12

กลองกันยาว	----	--- ปุง	--- ปุง	-- ปู๊ป ปุง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 13

กลองกันยาว	-- กะ ปุง	-- กะ ปู๊ป	-- กะปุง	-- กะ ปู๊ป
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 14

กลองกันยาว	----	--- เป้ง	-- ปู๊ป เป้ง	- กะ - เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 15

กลองกันยาว	----	--- เป้ง	--- ปู๊ป	- กะ - เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 16

กลองกันยาว	-- กะ ปุง	-- เป้งเป้ง	--- เป้ง	--- ปู๊ป
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

(Kerliao 2016, interview)

การตีกลองกันยาวประกอบการฟ้อนนกที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้น ในเมืองตองยีจะไม่มีการตีบอกสัญญาณกับผู้ฟ้อนนก แต่จะเป็นการตีไปตามจังหวะการย่ำเท้าของผู้ฟ้อน

ตัวอย่างทำนองกลองกันยาวตีประกอบการฟ้อนโต 9 กระสวน

กระสวนที่ 1

กลองกันยาว	----	--- เป้ง	- เป้ง - -	- เป้ง - เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 2

กลองกันยาว	--- กะ	- เป้ง - กะ	- เป้ง - กะ	- เป้ง - กะ
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 3

กลองกันยาว	----	- - กะ เป้ง	- เป้ง - -	- เป้ง - เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 4

กลองกันยาว	- ปุง - ปุง	- ปุง - ปุง	- ปุง - ปุง	- ปุง - ปุง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 5

กลองกันยาว	----	- เป้ง - กะ	- เป้ง - กะ	- เป้ง - กะ
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 6

กลองกันยาว	--- ปุง	- กะ เป้งเป้ง	--- ปุง	- กะ เป้งเป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 7

กลองกันยาว	--- เป้ง	- - กะ เป้ง	--- เป้ง	- - กะ เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 8

กลองกันยาว	- - - ปูบ	กะ เป้ง - ปุง	- - ปูบ ปูบ	กะ เป้ง - ปุง
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

กระสวนที่ 9

กลองกันยาว	- - ปุง กะ	- เป้ง - เป้ง	- - ปุง กะ	- เป้ง - เป้ง
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

(Tunjing 2016, interview)

การตีกลองกันยาวประกอบกับการฟ้อนโตของครูเคอเหลียวมีเอกลักษณ์การตีกลองกันยาวโดยใช้กลวิธีในการตีกลองให้ได้น้ำหนักเสียงหนักเบาหลายรูปแบบสอดคล้องกับการแสดงโตโดยตีก่อคำสั่งให้โตแสดงหรือเปลี่ยนท่าทาง ครูเคอเหลียวได้ให้คำสัมภาษณ์ความเห็นที่ว่า “ของจายทุนจิง โตจะตามเสียงของมออง กลองก็จะดูการรำของโตอีกที แต่สำหรับผม คนแสดงโตต้องฟังเสียงกลองกันยาว กลองก็ตีเล่นตามโตด้วย มอองเป็นเพียงจังหวะให้นักแสดงย่อเท้าเท่านั้น” (Kerliao 2016, interview) ดังกระสวนของกลองกันยาว กระสวนจังหวะฉาบใหญ่ จังหวะโหม่ง โดยเป็นการบันทึกกระสวนหลัก ๆ ความแตกต่างของกลวิธีตีกลองของครูเคอเหลียว 6 กระสวน ดังนี้

กระสวนที่ 1

กลองกันยาว	- - กะ ปุง	กะปุงกะ เป้ง	- - กะ ปุง	กะปุงกะ เป้ง
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

กระสวนนี้ เป็นคำสั่งหรือสัญลักษณ์บอกกับนักแสดงโตว่า “มีข้างหน้า มีข้างหน้า” คืออาจจะมีการวางตัว หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โตก็จะค่อย ๆ เดินไปตามคำสั่งนั้นทันที

กระสวนที่ 2

กลองกันยาว	- - กะ เป้ง	กะเป้งกะเป้ง	- - กะ เป้ง	กะเป้งกะเป้ง
โหม่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง	- - - มั่ง

กระสวนนี้ใช้เมื่อต้องการให้โตจะทำท่าอย่าง ๆ แล้วไปขอเงินรางวัลจากผู้ชม ด้วยการส่ายศีรษะไปทางซ้ายบ้าง ทางขวาบ้าง มองผู้ชมว่าผู้ใดจะให้เงินรางวัลสำหรับการแสดงบ้าง ก็จะเดินไปหาผู้ชมนั้น ๆ

กระสวนที่ 3

กลองกันยาว	----	-- กะ เป้ง	-- กะ เป้ง	- เป้ง - เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนนี้ ครูเคอเหลียวอธิบายเป็นภาษาไทยว่า “ป้ออันย่อนกันอ๊ับ” หมายถึง ถ้าไม่ไปหาจะไม่ได้ เพราะฉะนั้นหากคนตีกลองกันยาวตีทำนองกลองนี้เมื่อใด ผู้แสดงโต จะรีบเดินไปทางผู้ชมเพื่อไปหาเงินรางวัล

กระสวนที่ 4

กลองกันยาว	กะปู้บกะปู้บ	กะปู้บกะปู้บ	กะปู้บกะปู้บ	กะปู้บกะปู้บ
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนนี้ เป็นคำสั่งที่เรียกว่า “แถบ” หมายถึงให้โตวิ่งวนไปรอบ ๆ พื้นที่ของการแสดง เมื่อตีเสียง “เป้ง” 1 ครั้งเมื่อใด จะเป็นคำสั่งให้ผู้แสดงโตหยุดวิ่ง

กระสวนที่ 5

กลองกันยาว	-- กะ ปู้บ	กะ ปุงกะปุง	กะปู้บกะปุง	กะปุงกะ เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนนี้เป็นคำสั่งบอกผู้แสดงโตซ้ำ ๆ ว่า “ให้ขยับไปข้างหน้า ให้ขยับไปข้างหน้า” หากเมื่อถึงที่หมายแล้ว ผู้ตีกลองกันยาวจะตีเสียง เป้ง เป็นเสียงดัง 1 ครั้ง ผู้แสดงโตจะหยุดทันที

กระสวนที่ 6

กลองกันยาว	- ปู้บ - ปู้บ	- ปู้บ --	- ปู้บ - ปู้บ	- ปู้บ --
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนนี้เป็นคำสั่งของผู้ตีกลองกันยาวให้ผู้แสดงโตกลับตัว เนื่องจากผู้แสดงโตมี 2 คน การจะกลับตัวจะต้องล้มตัวลงกับพื้นพร้อม ๆ กัน

ตัวอย่างทำนองกลองกันยาวทำนองอ่านธรรม

ครูเคอเหลียว สาธิตทำนองกลองกันยาวสามารถตีพร้อมกับการสวดได้ ปรากฏกระสวนกลองกันยาว 5 กระสวน ดังนี้

กระสวนที่ 1

กลองกันยาว	-- เป้ง -	-- เป้ง เป้ง	-- เป้ง -	-- เป้ง เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 2

กลองกันยาว	-- กะ ปูบ	กะเป้งกะเป้ง	-- กะ ปูบ	กะเป้งกะเป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 3

กลองกันยาว	-- กะ เป้ง	กะเป้งกะเป้ง	-- กะ เป้ง	กะเป้งกะเป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 4

กลองกันยาว	----	----	-- กะปูบ	- กะ - เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

กระสวนที่ 5

กลองกันยาว	----	----	-- กะเป้ง	- กะ - เป้ง
โหม่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง	--- มั่ง

โครงสร้างทำนองกลองกันยาวที่ได้ทำการยกตัวอย่างมานั้น วิธีการบรรเลงจะนำมาบรรเลงติดต่อกัน โดยแต่ละกระสวนสามารถตีซ้ำกันกี่ครั้งก็ได้ อาจจะสลับกระสวนไปมาได้ มีความยืดหยุ่น ไม่ตายตัวไม่กำหนดว่าตีกระสวนที่ 1 แล้วต้องตามด้วย 2 หรือ 3 และการจะตีสั้นหรือยาวก็ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของนักดนตรีเป็นหลักว่าจะตีนานเท่าใด

การประสมวงกลองมอชิง กลวิธีการบรรเลงและทำนองกลอง

การประสมวงกลองมอชิงประกอบด้วย กลองมอชิง ฉาบใหญ่ และโหม่งจำนวน 3 - 9 ใบ

ภาพที่ 12 การประสมวงกลองมอชิง (© Kumkom Pornprasit 11/03/2016)

กลวิธีการตีกลองมอชิง ศิลปินไทใหญ่ในจังหวัดตองยีไม่มีการเรียกเสียงของทำนอง จึงกำหนดกระสวนกลองมอชิงคือ คำว่า “ซ่าย” หมายถึง การตีด้วยมือซ้ายลงกลางหน้ากลองหน้าเล็ก คำว่า “ขวา” หมายถึงการตีด้วยมือขวา ลงกลางหน้ากลองหน้าใหญ่ การกำหนดเสียงโหม่ง จะบันทึกคำว่า “ม่ง” การกำหนดเสียงฉาบ คำว่า “กด” หมายถึงการนำฉาบทั้ง 2 ข้างตีกระทบกันเบา ๆ แล้วกดห้ามเสียงไว้เล็กน้อย คำว่า “แซ่” หมายถึงการนำฉาบทั้ง 2 ข้างตีกระทบกันโดยใช้แรงมาก ตีให้เสียงดัง เมื่อฝ่าฉาบทั้ง 2 ข้างกระทบกันให้แยกมือออกจากกันทันทีเพื่อให้เสียงฉาบดังกังวาน

จังหวะกลองมอชิงไม่มีการตีมือที่ซับซ้อน เป็นการตีมือซ้ายและมือขวาสลับกัน มือซ้ายตีกลางหน้ากลองหน้าเล็ก มือขวาตีกลางหน้ากลองหน้าใหญ่ โดยเริ่มต้นที่มือซ้ายก่อน หากต้องการเพิ่มกระสวนพยางค์เสียงให้ถี่ขึ้น จะเพิ่มพยางค์เสียงที่มือซ้ายจาก 1 เสียงเป็น 2 เสียง หรือ 3 เสียง แล้วตามด้วยมือขวาเป็นเสียงสุดท้ายของกลุ่มทำนองพร้อมกับเสียงโหม่ง ภาพรวมวงกลองมอชิงจะเน้นลีลาของฉาบใหญ่ด้วยการยกมือซ้ายและมือขวาขึ้นด้านบนพร้อมกับเสียงมอชิง แสดงลีลาการตีฉาบใหญ่ให้มีความสวยงามน่าสนใจ สำหรับทำนองกลองมอชิงเป็นการผสมผสานรวมกันระหว่างทำนองกลองมอชิง ฉาบใหญ่และโหม่ง โดยเสียงมอชิงจะเป็นเสียงหนักและเสียงลงจบ ทำนองทำนองวรค้อยย ดังตัวอย่างทำนองต่อไปนี้

วรรคที่ 1

กลองมอญเซ็ง	----	--- ซ้าย	----	--- ขวา
ฉาบใหญ่	----	----	----	--- มง
โหม่ง	----	----	----	--- แช่

วรรคที่ 2

กลองมอญเซ็ง	----	--- ซ้าย	--- ซ้าย	--- ขวา
ฉาบใหญ่	----	----	----	--- มง
โหม่ง	----	--- กด	--- กด	--- แช่

กลองมอญเซ็ง	--- ซ้าย	--- ซ้าย	--- ซ้าย	--- ขวา
ฉาบใหญ่	----	----	----	--- มง
โหม่ง	----	--- แช่	----	--- แช่

สำหรับทำนองฉาบใหญ่นอกจากทำนองทั้ง 3 วรรคดังที่แสดงไว้เบื้องต้น ฉาบใหญ่มีกระสวนจังหวะเพิ่มอีก 1 กระสวน รวมเป็น 4 กระสวนดังจะแสดงกระสวนทั้งหมดเรียงลำดับดังนี้

วรรคที่ 1

----	----	----	--- แช่

วรรคที่ 2

----	--- กด	--- กด	--- แช่

วรรคที่ 3

----	--- แช่	----	--- แช่

วรรคที่ 4

----	--- กด	--- กด	--- แช่

ภาพที่ 13 การตีเสียงแช่ ภาพที่ 14 การยกมือซ้ายขึ้นบนหลังจากตีเสียงแช่พร้อมเสียงมอง (© Kumkom Pornprasit 11/03/2016)

การประสมวงตอยอฮอรัน กลวิธีการบรรเลงและทำนองเพลง

ตอยอฮอรัน เป็นเครื่องสีที่ประสมรวมอยู่ในวงดนตรีที่เรียกว่า “วงจำดไต” ในจังหวัดตองยีพบวงดนตรีจำดไต “คณะบ้านหนองหมอน” โดยมีครูสร้างท่าน เป็นผู้สืบทอดยอฮอรัน สำหรับวงจำดไต เครื่องดนตรีประกอบด้วย ปัดตะนา มองแคง ตอยอฮอรัน และมีเครื่องหนังที่เป็นกลองชุดเรียกว่า “เซาลงปัด” สำหรับเครื่องกำกับจังหวะเรียกว่า “จีฮอกแสง” และนักร้อง ซึ่งทำหน้าที่ร้องกวมหรือร้องความ ตอยอฮอรันจะทำหน้าที่สืบทอดกับร้องและสืรวมวงกับเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ ตอยอฮอรัน เป็นเครื่องดนตรีประเภทสี มี 4 สาย

ภาพที่ 15 ตอยอฮอรันนั่งตำแหน่งกลางของวงจำดไต ภาพที่ 16 ทำนองและทำจับตอยอฮอรัน (© Kumkom Pornprasit 13/03/2016)

การกำหนดเสียงของสายตอยอฮอร์นทั้ง 4 สายสามารถเรียงลำดับเสียงจากสายที่เป็นเสียงสูงเรียงลงมาทางเสียงต่ำ เสียงสายเปล่าทั้ง 4 สาย เทียบเคียงเสียงขลุ่ยเพียงออของไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สายที่ 1 (เสียงสูง) สายเปล่าเท่ากับเสียงโดสูง

สายที่ 2 สายเปล่าเท่ากับเสียงฟา (ต่ำลงมาจากเสียงโดสูง 5 เสียง)

สายที่ 3 สายเปล่าเท่ากับเสียงที เป็นเสียงที่ต่ำลงมาจากสายที่ 1 จำนวน 1 เสียง

สายที่ 4 สายเปล่าเท่ากับเสียงโด เป็นเสียงที่ต่ำลงมาจากสายที่ 1 จำนวน 1 ช่วงเสียง

สำหรับการสืตอยอฮอร์นของนักดนตรีมักจะสีเพียง 3 สายเท่านั้นได้แก่สาย 1 ถึงสายที่ 3 ส่วนสายที่ 4 มักไม่มีการนำมาใช้ดำเนินการทำนอง

กลวิธีการบรรเลงตอยอฮอร์นปรากฏดังนี้

การสีข่ม หมายถึงการสีข่มสายด้วยนิ้วที่ทำการกดให้เกิดเสียงนั้น ๆ ทำให้เสียงมีความสั้นสะเทือน

การสีพรม หมายถึง การสีด้วยการกดสายด้วยนิ้วใดนิ้วหนึ่ง แล้วใช้นิ้วถัดไปแตะสายขึ้นลงในลักษณะถี่ ๆ เบา ๆ จบด้วยการยกนิ้วที่แตะสายถี่ ๆ นั้นขึ้น (คล้ายลักษณะการพรมเปิด)

การสีเสียงไหล หมายถึงการสีให้เสียงที่เกิดขึ้นลากจากเสียงหนึ่งไปหาอีกเสียงหนึ่งด้วยการเลื่อนนิ้วหรือรูดนิ้วไปตามสาย

ทั้งนี้ ถ้าเป็นการสีเสียงตรง จะไม่ทำการบันทึกรายละเอียดลงในตารางทำนองเพลง

กลวิธีการสืตอยอฮอร์น ปรากฏ 6 กลวิธีได้แก่ การสีข่มสาย การสีพรมนิ้ว การสะบัดสามเสียง การสีเสียงไหล (รูดนิ้ว) การสีเสียงเสียงสั้น ๆ เป็นการสีตามคำร้องแบบเน้นคำร้อง และการสีเสียงตรงซึ่งเป็นกลวิธีการบรรเลงที่ใช้ทั่วไป ทำนองตอยอฮอร์นปรากฏลักษณะที่โดดเด่น 4 ลักษณะ ลักษณะแรก การประสมทำนองชุดจาวกับทำนองชุดถี่ ลักษณะที่สอง ทำนองที่มีการแกมท่าย ลักษณะที่สาม ทำนองลักษณะโอคัพ (ทำนองเดียวกัน เปลี่ยนเสียง) และลักษณะสุดท้ายคือทำนองที่มีลักษณะสำเนียงฝรั่ง ตัวอย่างทำนองตอยอฮอร์นที่จะได้ทำการยกตัวอย่างคือ เพลงหนองหมอนเมืองเฮา ซึ่งเป็นทำนองพม่าแต่ใส่เนื้อร้องเป็นภาษาไทย ถือเป็นบทเพลงที่เป็นลักษณะเฉพาะของวงจ๊าดไต่บ้านหนองหมอน สำหรับเนื้อร้องทำการถอดคำร้องพร้อมอธิบายความหมายโดยครูส่างคำจางยอด ตัวอย่างรายละเอียดคำร้องและความหมายดังนี้

เนื้อร้องวรรคที่ 1 (ร้อง 2 ครั้ง)

เนื้อร้อง   หนองหมอน เมืองเฮาโน่ หล่เปี้ยวหน้า

ความหมาย   หนองหมอนบ้านเราที่มีความสนุกสนาน

เนื้อร้อง   เหนอหลิน เขียนตาง เปียงไว้อยู่ (ร้อง 2 ครั้ง)

ความหมาย   ถนนหนทางบนพื้นดินอยู่ระดับเดียวกัน

เนื้อร้อง   ปี้จายหม่าวเอย เมอจอมแห่ เมอจอมแห่

ความหมาย   พี่ชายบ่าวเอย ไปด้วยกันมัย ไปด้วยกันมัย

เนื้อร้องวรรคที่ 2 (ร้อง 2 ครั้ง)

เนื้อร้อง   ตางกิน ตางหวาน ไหนก็มีไ้วหน้า

                          ตางมน ตางป๊อ ไหนก็มีไ้วหน้า

ความหมาย   อาหารการกินก็มีมากมาย

                          ความสนุกสนานก็มีมากมาย

เนื้อร้อง   ปี้เอย เต๋จอมแห่ น่องเอย เต๋จอมแห่

                          ปี้เอย น่องเอย เต๋จอม .... แห่

ความหมาย   พี่เอย ไปด้วยกันกันมัย น่องเอย ไปด้วยกันมัย

                          พี่เอย น่องเอย จะไปด้วยกันมัย

(Jangyod 2016, interview)

สำหรับทำนองตอยอฮอรันซึ่งบรรเลงรวมอยู่กับวงจำตไต ยกตัวอย่างทำนองเฉพาะคำร้องวรรคที่ 1

ทำนองวรรค 1

ทำนองตอยอ	- - - ซ	- - - ล	- ซ - ม	- ฟ - ซ	- - - ซ	- ซ - ซ
กลวิธี				พรม		
เนื้อร้อง	- - - -	- - - -	หนองหมอน	-เมือง-เฮา	- ไน - หลี่	-เปี้ยว- นา
ทำนอง	- - - -	- - - -	- ม - ม	- ฟ - ซ	- ซ - ม	- ฟ - ซ

ทำนองตอยอ	- ม - ม	- ฟ - ซ	- - - รี่	- รี่ - รี่	- ดี่ - ท	- ล - ซ
กลวิธี		พรม				พรม
เนื้อร้อง	-เหนือ-หลิน	-เซียง-ตาง	- - - เปียง	-ไว้ - อยู่	- - - -	- - - -
ทำนอง	- ม - ม	- ฟ - ซ	- - - ฟ	- ม - ร	- - - -	- - - -

ทำนองตอยอ	- - - -	- ดี่ - รี่	- ดี่ - ท	- ล - ซ
กลวิธี				
เนื้อร้อง	-เหนือ-หลิน	-เซียง-ตาง	- - - เปียง	-ไว้ - อยู่
ทำนอง	- ม - ม	- ฟ - ซ	- - - ฟ	- ม - ร

ทำนองตอยอ	- - - ซ	- ซ - ซ	- - - ซ	- - - รี่
กลวิธี				พรม
เนื้อร้อง	- - - ปี่	-จาย-หม่าว	- - - -	- - - เอย
ทำนอง	- - - ล	- ดี่ - ท	- - - -	- - - รี่

ทำนองตอยอ	- - - ดี่	- ท - ล	- ท - ล	- ซ - ซ
กลวิธี				พรม
เนื้อร้อง	- - - เมอ	- - - จอม	- แหน่ - -	- - - -
ทำนอง	- - - ท	- - - ล	- ซ - -	- - - -

ทำนองวรรค 2

ทำนองตอยอ	--- ซ	--- ล	- ซ - ร	- ม - ซ
กลวิธี				
เนื้อร้อง	----	--- หลี่	--- เปี้ยว	--- หน้า
ทำนอง	----	--- ร	--- ม	--- ฟ

ทำนองตอยอ	----	- ซ - ล	- ซ - ร	- ม - ซ	- ฟ - ม	- ร - ด
กลวิธี						
เนื้อร้อง	----	----	- เหนอ-หลิน	- เชียง-ตาง	--- เปียง	- ไร่ - อยู่
ทำนอง	----	----	- ม - ม	- ฟ - ซ	--- ฟ	- ม - ร

ทำนองตอยอ	--- ร	--- ซ	--- ล	- ซ - ม	- ร - ด
กลวิธี					
เนื้อร้อง	----	----	----	----	----
ทำนอง	----	----	----	----	----

ทำนองตอยอ	--- ด	- ด - ดี่	--- มี่
กลวิธี			
เนื้อร้อง	--- ปี่	- จาย-หม่าว	--- เอ้ย
ทำนอง	--- ล	- ดี่ - ท	--- รี่

ทำนองตอยอ	--- รี่	--- ท	--- ล	- ซ - -
กลวิธี				พรม
เนื้อร้อง	----	--- เมอ	--- จอม	- แหน่ - -
ทำนอง	----	--- ท	--- ล	- ซ - -

จากการศึกษาทำนองเพลงหนองหมอนเมืองเฮา พบลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ ประการแรกเรื่องการใช้เสียง ปรากฏการณ์แรก พบการใช้เสียงครบ 7 เสียงได้แก่ เสียงโด ถึงเสียงที ปรากฏการณ์ที่ 2 พบการใช้เสียงที่ห่าง กันมากถึง 10 เสียงมาร่วมดำเนินทำนอง โดยวรรคที่ 1 มีการกำหนดใช้เสียงตั้งแต่เสียงมีไปจนถึงเสียงเรสูง อยู่ระหว่างช่วงเสียงจำนวน 7 เสียง คือ มี ฟา ซอล ลา ที โด เร ทำนองวรรคที่ 2 มีการกำหนดใช้เสียงตั้งแต่เสียง โดถึงเสียงมีสูง ซึ่งอยู่ระหว่างช่วงเสียงมากถึง 10 เสียงคือ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที โด เร มี นอกจากนี้ยังปรากฏ เรื่องการใช้เสียงในลักษณะ Pillar Tone ในเพลงหนองหมอนเมืองเฮา ทั้งต้นทำนองวรรคที่ 1 และ 2 มีการขึ้น ต้นทำนองที่เสียงซอล และมีการดำเนินทำนองย่อยไปสู่เสียงซอล โดยทำนองวรรคที่ 1 มีทั้งสิ้น 6 กลุ่มทำนอง ย่อย กลุ่มทำนองวรรคที่ 2 มีทั้งสิ้น 3 กลุ่มทำนองย่อย จึงเป็นที่ชัดเจนว่าเสียงซอลที่เป็นเสียงหลักในการดำเนิน ทำนองเพลงหนองหมอนเมืองเฮา

ประการที่สอง เรื่องทำนองเพลง พบลักษณะการซ้ำทำนองเพลงและมีการซ้ำเสียงในทำนองเพลงกลุ่มย่อยด้วย ทำนองที่ปรากฏการซ้ำทำนองเพลง ได้แก่ ทำนองวรรคที่ 1 ทำนองแรก เป็นทำนองขึ้นต้น /--- ซ/ ---ล/-ซ-ม /-ฟ-ซ/ ทำนองที่มีลักษณะซ้ำกันแต่เปลี่ยนเสียง ได้แก่ /--- ซ/ -ซ-ซ/-ม-ม/-ฟ-ซ/ ทำนองที่มีลักษณะซ้ำกันแต่ เปลี่ยนเสียงและสำนวนได้แก่ /--- ร/ -ร-ร/-ด-ท/-ล-ซ/ ส่วนทำนองที่ปรากฏการซ้ำเสียงได้แก่ ทำนองวรรคที่ 1 ทำนองแรก /--- ซ/ -ซ-ซ/---ซ/---ร/ ทำนองที่สอง /--- ด/ -ท-ล/-ท-ล/-ซ-ซ/ ทำนองวรรค 2 ปรากฏ 3 ห้องเพลง คือ / ---ด/-ด-ด/---ม/ จากทำนองที่ยกมาแสดงนี้ จะเห็นได้ว่าทำนองเพลงหนองหมอนเมืองเฮามีลักษณะการใช้ เสียงซ้ำ ๆ กันในกลุ่มทำนองย่อยเดียวกัน จึงนับได้ว่าการซ้ำทำนองและการซ้ำเสียง เป็นลักษณะที่โดดเด่นประการ หนึ่ง ที่ปรากฏในทำนองตอยฮอรรนของคณะจำดไต่บ้านหนองหมอน

ประการที่สาม กลวิธีการบรรเลงที่ตอยฮอรรนกำหนดใช้ในเพลงหนองหมอนเมืองเฮา ปรากฏการสีเสียงตรง การสีเสียงสั้น ๆ ตามคำร้องและการพรมนี้ โดยการสีเสียงตรงจะเป็นกลวิธีที่ใช้เป็นหลักในการดำเนินทำนอง เพลงเพื่อช่วยเน้น เสริมคำร้องและช่วยเรื่องเสียงให้กับนักร้อง ลักษณะทำนองเพลงหนองหมอนเมืองเฮามีอัตรา ความเร็วปานกลาง ค่อนข้างกระชับ เน้นการสีตอยฮอรรนเพื่อช่วยเสริมคำร้องให้มีความชัดเจน การใช้กลวิธี การบรรเลงใช้เฉพาะการพรมนี้ และมักพรมที่เสียงซอลเป็นส่วนใหญ่

อภิปรายผลการศึกษา

การประสมวงกลองกันยาว ประกอบด้วยกลองกันยาว ฉาบ และมอญ โดยมีทั้งถือคนละ 1 ใบตีร่วมกันกับ แขนบนราวตีคนเดียว ความแตกต่างอยู่ที่มอญมีทั้ง 5 ใบ 6 ใบ และ 7 ใบ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องวัฒนธรรม การบรรเลงดนตรีไทใหญ่จังหวัดแม่ฮ่องสอน (Pornprasit 2011) ที่มีการนำเสนอข้อมูลว่า การประสมวงกลอง กันยาว จะมีมอญมาประกอบจำนวน 5 หรือ 7 ใบโดยไม่เคร่งครัด เดิมจะมีการถือโหม่งตีคนละ 1 ใบ ปัจจุบัน นิยมแขนบนราวตีคนเดียว กลองมอญเชิง มีปรากฏจำนวนมากในประเทศไทยทางภาคเหนือ แต่ในเมืองตองยี มีปรากฏน้อยมาก และกลับให้ความสำคัญกับลีลาการตีฉาบมากกว่า ปัจจุบันแทบไม่ปรากฏในจังหวัดตองยี เช่นเดียวกันรัฐชานทางตอนเหนือ จึงเป็นวัฒนธรรมดนตรีด้านหนึ่งที่น่าเป็นห่วงในพื้นที่รัฐชาน ทั้งนี้ด้วยเหตุผล ทางการเมืองซึ่งยังไม่สนับสนุนด้านการศึกษาอย่างกว้างขวางนัก อาจส่งผลกระทบต่อด้านการถ่ายทอดและสืบทอด ศิลปวัฒนธรรมด้านนี้ให้คงอยู่ในอนาคตได้

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสีที่พบมีเพียง 1 ชิ้นเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ คือ ตอยยอฮอร์น ผสมอยู่ในวงจำไต สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทระ คมขำ เรื่องวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ประเภทเครื่องดีและเครื่องเป่า เมืองสีป่อ รัฐชาน อธิบายว่า การประสมวงจำไตประกอบด้วย มอแงวั้ง ปัตตะยา ตอยยอฮอร์น ปี่ลม กลองซุด และเครื่องกำกับจังหวะ (Komkam 2015) ศิลปินตอยยอฮอร์นจังหวัดตองยีมักเน้นการสืบทอดมากกว่าการสืบทอด การร้องกวม กลวิธีที่ปรากฏได้แก่การสืบทอดตรง สืบทอดสาย สืบทอดนิ้ว สืบทอดไหล่ สืบทอดสามเสียงและสืบทอดสี่ สอดคล้องกับงานวิจัยที่เก็บข้อมูลเมืองสีป่อ รัฐชาน โดยข้าคม พรประสิทธิ์ อธิบายในแนวทางเดียวกัน แต่มีการเพิ่มเติมกลวิธีการสืบทอดได้แก่ การสืบทอดไหล่มีอาการคล้ายการสืบทอดนิ้ว การสืบทอดนิ้ว และการพรมนิ้ว พร้อมกับการสืบทอดเสียง (Pomprasit 2015) นักดนตรีเมืองตองยีทั้งนักร้องกวมและนักตอยยอฮอร์นจะมีศักยภาพด้านการบรรเลงน้อยกว่าศิลปินทางรัฐชานตอนเหนือ ได้แก่ เมืองสีป่อ เมืองจ๊อกแม เป็นต้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเหตุผลในเรื่องของพื้นที่ของจังหวัดตองยีเป็นพื้นที่สูง การเดินทางติดต่อกับภายนอกค่อนข้างลำบาก อีกทั้งด้วยความที่เป็นเมืองหลวงมีประชาชนหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน เน้นเรื่องการเกษตรกรรม การค้า เศรษฐกิจด้านต่าง ๆ เป็นหลัก ทำให้งานทางด้านศิลปวัฒนธรรมมีความเข้มข้นน้อยลง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องดนตรีไทใหญ่ในจังหวัดตองยีพบว่าประเพณีการแห่พระในงานบุญออกพรรษา ถือเป็นงานใหญ่ที่สุดในเมืองตองยี โดยจะจัดงานประมาณ 15 วัน มีการแห่พระในที่ต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างไปจากพื้นที่อื่น ๆ ในรัฐชานและประเทศไทย หากมีการศึกษาดนตรีที่อยู่ในงานประเพณีนี้ จะเป็นการต่อยอดองค์ความรู้เรื่องดนตรีไทใหญ่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และภาพรวมของเมืองตองยีขณะที่ไปเก็บข้อมูลภาคสนามนั้น พบว่ามีการจัดตั้งกลุ่มนักดนตรี กลุ่มส่งเสริมเยาวชนให้ศึกษาดนตรีและศิลปะไทใหญ่อยู่จำนวนไม่น้อย แต่ยังขาดการสนับสนุนงบประมาณ และยังไม่มีการศึกษาดนตรีที่อยู่ในระบบโรงเรียนหรือสถาบัน ทั้งนี้หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ จะทำให้ศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่แขนงนี้คงอยู่ได้สืบไป

References

Akkhani Mulmek. *Shan State History and Revolution*. Bangkok: Matichon Press, 2005.

Kerliao. interview by Kumkom Pornprasit, Taunggyi, March 11, 2016.

_____. interview by Kumkom Pornprasit, Taunggyi, March 12, 2016.

Komkam, P. “Tai Yai’s Musical Performing Culture of Percussion and Winded Musical Instruments in Shan State of the Republic of the Union of Myanmar.” *Journal of Information*, no. 1 (2015): 45-56.

Pornprasit, K. “Watthanatham kân banlēng dontrī Thai phāk nūa [Musical Performing Culture of Music in Northern Thailand].” Ratchadaphiseksomphot Endowment Fund, Chulalongkorn University, 2006.

_____. “Klōng kon yāo : rabīapkân banlēng læ kân prasom wong [Klong Konyao: Performance Methods and Ensemble Practices]. Ratchadaphiseksomphot Endowment Fund, Chulalongkorn University, 2010.

_____. “Watthanatham kân banlēng dontrī Tai Yai čhangwat Măhōngsōn [Tai Yai’s Musical Performing Culture in Mae Hong Sorn Province].” Government Budget Grant, 2011.

_____. “Watthanatham kân banlēng dontrī thai yai čhangwat Čhāng Mai [Tai Yai’s Musical Performing Culture in Chiangmai Province].” Government Budget Grant, 2012.

_____. “watthanatham kân banlēng dontrī thai yai čhangwat čhāng rāi [Tai Yai’s Musical Performing Culture in Chiang Rai Province].” Government Budget Grant, 2014.

_____. “watthanatham kân banlēng dontrī Thaiyai praphēt klōng kon yāo klōng mōng sōng læ khrūangdontrī praphēt khrūangsāi nai rat chân sāthānran hāng sahaphāp mīa mā (mūang sī pō) [Tai Yai’s Musical Performing Culture of Glong Gon Yao, Glong Mong Seong and Stringed Musical Instruments in Shan State, the Republic of the Union of Myanmar (Hsipaw City)].” Government Budget Grant, 2015.

Sangkam Jangyod. interview by Kumkom Pornprasit, Taunggyi, March 12, 2016.

_____. interview by Kumkom Pornprasit, Chiangmai, September 30, 2016.

Sao Yawd Serk, Lieutenant General, Niphatporn Pengkaew, and Nualkaew Burapavat.
The Horizon Shan. Bangkok: Siam Parithas Press, 2012.

Tasui. interview by Kumkom Pornprasit, Taunggyi, March 14, 2016.

Tunjing. interview by Kumkom Pornprasit, Taunggyi, March 11, 2016.

